

Yksityishenkilön oikeudet ulosotossa ja helpotukset takaisinperintään liittyen

Ida Oksanen

2023 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Yksityishenkilön oikeudet ulosotossa ja helpotukset takaisinperintään liittyen

Ida Oksanen
Oikeustradenomi
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2023

Ida Oksanen

Yksityishenkilön oikeudet ulosotossa ja helpotukset takaisinperintään liittyen

Vuosi

2023

Sivumäärä

31

Tämä opinnäytetyö tarkastelee yksityishenkilön oikeuksia sekä velvollisuuksia ulosotossa ja sitä, mitä ulosotto kokonaisuudessaan on. Mikäli yksityishenkilö ei maksa velkaa yksityisessä perinnässä tai vapaaehtoisesti, on velkojan perittävä saatavansa ulosottoteitse valtion ulosottolaitoksen avulla. Ulosottoa sääntelee muun muassa ulosotto laki, ihmisen perusoikeudet, yleinen oikeudenmukaisuus sekä kohtuus.

Menetelmänä tässä opinnäytetyössä käytettiin lainopillista menetelmää eli oikeusdogmatiikkaa ja lainopillista metodia. Lähdetietoina toimivat oikeuskirjallisuus, oikeuskäytänteet sekä viranomaislähteet. Viranomaislähteiden julkaisuna olivat muun muassa hallituksen esitykset. Opinnäytetyön teoreettisessa osassa käsitellään ulosottoaarta sekä ulosottolakia sekä yksityishenkilön oikeuksia ulosotossa. Lainsäädännön keskeisiä periaatteita on avattu työssä kirjallisuuden avulla.

Velallisille myönnettäviin vapaakuukausiin on tullut muutoksia 1.5.2023 lähtien ja muutoksien myötä velalliselle voidaan palkan ulosmittauksessa myöntää kolmenlaisia helpotuksia. Velalliselle voidaan myöntää muun muassa vapaakuukausia palkan ulosmittauksesta joko hänen virkansa puolesta tai velallisen hakemuksesta. Opinnäytetyön tavoitteena on selkeyttää yksityishenkilön oikeuksia ulosotossa ja sitä, mitä helpotusta ulosoton aikana on mahdollista saada.

Työssä on käyty läpi ulosoton oikeudet yksityishenkilön näkökulmasta sekä mitä mahdollisia helpotuksia yksityishenkilöllä on lain mukaan mahdollisuus saada. Työssä on esitetty lainkohdat, joiden perusteella yksityishenkilön tulee saada ulosoton aikana helpotusta velan maksuun sekä taloudelliseen tilanteeseen. Ulosottolain uudistukset ovat yhä enenevin määrin olleet velallisen puolella.

Opinnäytetyön aiheeseen on tutustuttu lukemalla ulosottoon liittyvää kirjallisuutta sekä lainsäädäntöä ja hallituksen esityksiä. Aihe valikoitui kiinnostuksesta yksityishenkilöiden taloudelliseen tilanteeseen muuttuvan maailman tilanteen vuoksi sekä elinkustannusten nousun vuoksi. Ulosoton asiakkaana on viime vuosien aikana ollut yhä useampi yksityishenkilö ja työn tarkoituksena on helpottaa yksityishenkilöä ymmärtämään ulosoton keskeiset vaiheet sekä mitä oikeuksia ja helpotuksia ulosoton aikana on mahdollista saada.

Ida Oksanen

The rights of a private person in the foreclosure process and the reliefs related to debt collection

Year	2023	Pages	31
------	------	-------	----

This thesis examines the rights and obligations of private individuals in enforcement proceedings and what enforcement as a whole is. If a private person does not pay his or her debt in private debt collection or voluntarily, the creditor must collect the debt through enforcement with the help of the National Enforcement Authority Finland. Enforcement is regulated, among other things, by the Enforcement Act, fundamental human rights, and general justice and moderation.

The method used in this thesis was the legal method, i.e. legal dogmatics and the legal method. The source data are consisted of legal literature, case law and authority sources. The authority sources used in the thesis were for example published government proposals. The theoretical part of the thesis deals with the Enforcement Code, the Enforcement Act and the rights of private individuals in attachment. The key principles of legislation have been explained in the work through literature.

There have been changes to the payment free months granted to debtors since as of 1 May 2023, and as a result of the changes, debtors can be granted three types of relief in wage garnishment. Among other things, the debtor may be granted payment free months from wage garnishment, either ex officio or at the debtor's request. The aim of the thesis is to clarify the rights of private individuals in enforcement proceedings and what relief is available during enforcement.

The work has covered the rights of enforcement from the perspective of a private person and what possible relief a private person can obtain by law. The work presents the legal provisions on the basis of which a private person must receive relief from debt repayment and financial situation during enforcement. The reforms of the Enforcement Act have increasingly sided with the debtor.

The topic of the thesis has been explored by reading literature related to enforcement as well as legislation and government proposals. The topic was chosen out of interest in the financial situation of individuals due to the changing world situation and the rising cost of living. In recent years, an increasing number of private individuals have been subject to enforcement proceedings, and the purpose of the thesis is to make it easier for private individuals to understand the key stages of enforcement and what rights and facilitations can be obtained during enforcement.

Keywords: attachment, private person, rights. reliefs

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Ulosoton keskeiset piirteet	7
2.1	Vapaaehtoinen ja oikeudellinen perintä.....	8
3	Ulosottooperusteet	9
4	Ulosoton käynnistyminen.....	11
4.1	Ulosoton vireilletulo	12
4.2	Vireilläolon päätyminen.....	14
5	Vireilläolon päättymisen oikeusvaikutukset	15
5.1	Asianosaisten sekä sivullisen asema vireilläolon päätyttyä.....	15
5.2	Estetodistus ja luottotietomerkintä	16
6	Velan vanhentuminen.....	17
7	Omaisuuksien ulosmittaus	18
7.1	Palkan ulosmittaus	20
7.2	Maksuvapaat kuukaudet.....	22
7.3	Ulosmittauksen määrän rajoittaminen.....	23
8	Ulosmittauksen lykkäys.....	25
9	Muutoksenhaku ulosotossa	25
10	Itseoikaisu	26
11	Maksuohjelman oikeusvaikutukset ja raukeaminen	27
12	Johtopäätökset	28
	Lähteet	30

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee ulosottoa yksityishenkilön näkökulmasta. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esille se, mitä ulosotolla tarkoitetaan, miten yksityishenkilön ulosotto ja siitä selviäminen käytännössä tapahtuu ja mitä oikeuksia sekä velvollisuuksia yksityishenkilöllä on ulosoton aikana sekä mahdollisesti myös sen jälkeen. Ulosoton tarkoituksena on saada velkojalle tämän saatavat takaisin, jotka yksityishenkilö on velkaa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esiin niitä asioita, jotka helpottavat velallista ulosoton aikana ja mihin velallisella on lain mukaan oikeus. Ulosottoa helpottavilla asioilla tarkoitetaan muun muassa maksuvapaita kuukausia, johon on tullut viimeisin lakimuutos 1.5.2023 alkaen. Työssä tarkastellaan myös sitä, millaisia vaatimuksia laissa on ulosotto prosessin aikana.

Opinnäytetyössä käsitellään ulosoton keskeisiä piirteitä, ulosotto-organisaatiota, ulosoton käynnistymistä, ulosottoa koskevia lakeja sekä sitä, miten ulosotto päättyy. Ulosoton elinkaarta käsitellään yksityishenkilön oikeuksien ja velvollisuuksien kautta. Tässä opinnäytetyössä ei käsitellä yrityssaneerausta eikä yrityksiin liittyviä konkurseja tai ulosottotoimenpiteitä.

Työssä sivuutetaan myös yksityishenkilön velkajärjestelyä, joka lakkauttaa ulosottoasian ja yksityishenkilö jatkaa velan maksamista velkajärjestelyssä sovitun maksuohjelman mukaisesti. Velkajärjestelyssä on kyse velallisen talouden korjaamisesta, kun taas ulosotossa on kyse lainminlyödyn veloitteen pakkotäytäntöönpanosta. Yksityishenkilön velkajärjestely on yleistäytäntöönpanoa ja ulosotto taas erillistäytäntöönpanoa, sääntönä on, että yleistäytäntöönpano syrjäyttää erillistäytäntöönpanon.

Ulosottolaitokselle tulee vuosittain miljoonia asioita käsiteltäväksi. Ulosottoon vireille tulevista asioista suurin osa on julkisoikeudellisia asioita eli esimerkiksi vakuutusmaksut sekä sairaanhoito- ja päiväkotimaksut. Vireille tulevista asioista toiseksi eniten käsitelyssä on yksityisoikeudelliset asialajit kuten pankkilainat, luotot sekä veroasiat. Julkisoikeudelliset ja yksityisoikeudelliset asiat kattavat noin 89 prosenttia kaikista vireille tulevista asioista. Loput noin 11 prosenttia asioista käsittelevät sakkoja sekä elatusapuasioita.¹

Ulosottoon vireille tulleiden asioiden määrä vuonna 2022 oli hieman yli 2,8 miljoona. Raha-
saatavia ulosottoon saapui perittäväksi vuonna 2022 noin 3,7 miljardia euroa ja kasvu

---

¹ Ulosotto Suomessa, Ulosottolaitoksen tilastoja vuodelta 2022, Ulosottolaitos, Valtakunnantouvidin kanslia, 2023, 4.

edelliseen vuoteen oli 8,5 prosenttia. Vuoden lopussa perittäviä rahasaatavia oli ulosotossa noin 6,7 miljardin euron suuruinen summa.²

Vuoden 2022 lopussa ulosottovelallisia oli yhteensä 291 158, joista luonnollisilla henkilöillä oli velkaa keskimäärin 24 980 euroa henkilöä kohden ja oikeushenkilöillä keskimäärin 46 436 euroa henkilöä kohden. Kokonaisuudessaan vuonna 2022 ulosottovelallisia oli 570 070, joka tarkoittaa, että noin puolilla velallisista asioiden vireilläolo päättyi ennen vuoden loppua, eli velka tuli joko maksetuksi tai ulosottomies totesi perinnälle esteen.³

Menetelminä tässä opinnäytetyössä käytettiin oikeusdogmatiikkaa sekä lainopillista metodologiaa. Oikeusdogmatiikalla tarkoitetaan lainopillista menetelmää, jonka tarkoituksena on muodostaa kokonaisuus järjestelmälliseksi käyttämällä voimassa olevia normeja. Oikeusdogmatiikkaa voidaan käyttää myös täydentävänä oikeuslähteenä niissä tapauksissa, kun aiemmin mainitut lähteet eivät anna riittävää kuvausta siitä, mihin ratkaisuun on päädytty.⁴ Lainopillisen menetelmän tarkoituksena on muodostaa tieteellistä ja perusteltua tietoa. Menetelmän tarkoituksena on muodostaa voimassa olevasta oikeudesta ristiriidaton kokonaisuus.⁵

Opinnäytetyön lähteinä on käytetty oikeudellista kirjallisuutta, oikeuskäytänteitä sekä viranomaislähteitä. Hallituksen esitykset sekä korkeimman oikeuden ratkaisut ovat myös toimineet tämän opinnäytetyön lähdetietona.

2 Ulosoton keskeiset piirteet

Kun yksityishenkilö laiminlyö siviilioikeudellisia velvoitteita voidaan viimekädessä käyttää ulosottoa. Mikäli yksityishenkilö ei maksa vapaaehtoisesti tai yksityisessä perinnässä velkaansa, peritään saatava ulosottoteitse valtion ulosottolaitoksen avulla. Pääsääntönä ulosotossa on, että yksityishenkilöllä tulee olla tuomio tai muu ulosottooperuste, joka on voimassa sekä oikeuttaa täytäntöönpanoon. Ulosottooperusteen velvoite ei voi olla vanhentunut tai muutoin lakannut ulosottomenettelyn aikana.⁶

Ulosotossa voidaan velvoitteet panna pakolla täytäntöön valtion viranomaisen toimesta. Yksityishenkilön maksuvelvollisuuden laajuus sekä olemassaolo tutkitaan aina ensin tuomioistuimessa. Velkojan tulee siis nostaa ensin kanne käräjäoikeudessa. Tuomioistuimen todettua

² Ulosotto Suomessa, Ulosottolaitoksen tilastoja vuodelta 2022, Ulosottolaitos, Valtakunnantiedustalon kanslia, 2023, 9 ja 11.

³ Tilastokeskus 2023.

⁴ Husa - Pohjolainen 2014, 17, 37.

⁵ Helsingin yliopiston avoin yliopisto 2023.

⁶ Kärki - Linna - Leppänen 2022, 2.

yksityishenkilön maksuvelvolliseksi, se vahvistaa velvoitteen tuomiostaan ja vasta tuomion nojalla voi velkoja hakea saatavansa käyttäen pakkotäytäntöpanoa.⁷

Ennen kuin ulosottoon turvaudutaan saatavien perittäväksi, velkoja pyrkii saamaan velallisen maksamaan ne vapaaehtoisesti käyttämällä apuna esimerkiksi karhukirjettä pakkokeinojen sijaan. Velkoja voi käyttää saatavan perinnässä perintätoimistoa tai hoitaa sen itse. Perintätoimistoa sekä yksityistä velkojaa sääntelee laki saatavien perinnästä (513/1999). Yksityisessä perinnässä ei voida käyttää pakkotoimia velallisen varallisuuteen liittyen, vaan saatavan perintä perustuu vapaaehtoiseen maksamiseen. Laiminlyönti luottoihin liittyen voi kuitenkin johdattaa maksuhäiriömerkinnän tekemiseen luottotietorekisteriin.⁸

Ulosoton päämääränä on ensisijaisesti saatavan perintä, mutta myös velallisen taloudellisen tilanteen ennallistaminen. Velallista suojaa ulosoton aikana esimerkiksi ulosottoperusteiden määräaikaisuus ja siihen liitetty saatavan vanheneminen.⁹

Suomessa kaikkien maksukyvyttömyysmenettelyjen yhteydessä on mahdollista käyttää takaisinsaantia, joka on oikeudellinen keino velkojien saada heidän oikeuksiaan loukkaavan oikeustoimen peräytymään. Takaisinsaannin avulla voidaan puuttua oikeustoimeen, kun velallinen on saattanut varojaan joko kaikkien velkojien ulottumattomiin tai suosinut velan maksussa vain yhtä velkojaa.¹⁰

Takaisinsaanti pyrkii palauttamaan alkutilan, joka oli ennen velkojaa loukkaavan oikeustoimen tapahtumista. Kanne tulee nostaa kuuden kuukauden kuluessa estetodistuksen päivästä. Palkan sekä muun toistuvaistulon ulosmittauksessa määräaika puolestaan lasketaan siitä alkaen, kun on kulunut kaksi vuotta asian vireilletulosta, jos estetodistusta ei ole annettu sitä ennen. Kuten ulosottokaarissa 86 §:ssä on todettu, ulosoton hakija, eli yleisesti velkoja voi vaatia takaisinsaantia esimerkiksi kanteella.¹¹

2.1 Vapaaehtoinen ja oikeudellinen perintä

Vapaaehtoisen perinnän tarkoituksen on toteuttaa perintä nopeasti, taloudellisesti ja mahdollisimman vähän vahinkoa tuottaen niin velalliselle kuin velkojalle. Vapaaehtoinen perintä on yleensä velkojan ja velallisen välinen asia ja tässä tilanteessa velallinen välttyy maksuhäiriömerkinnältä. Tarkoituksen on periä saatava tukeutumatta tuomioistuimen ja ulosottoorganisaation käyttöön.¹²

---

⁷ Koulou - Lindfors 2010, 135.

⁸ Lindfors 2004, Yksityinen perintä.

⁹ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 4.

¹⁰ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 647.

¹¹ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 674.

¹² Lindström 2014, 220.

Vapaaehtoisessa perinnässä tulee käyttää hyvää perintätapaa ja sen tulee olla asiallista sekä määrätietoista. Perintään käytettävän työpanoksen ja muiden kustannusten tulee olla suhteutettu perittävän saatavan suuruuteen ja sen tulee olla taloudellisesti kannattavaa sekä yritykselle lisäarvoa tuottavaa toimintaa.¹³

Oikeudellisen perinnän tavoitteena on saada velallinen maksamaan velka tai tekemään maksusopimus velkojansa kanssa. Oikeudellinen perintä käynnistetään usein sen jälkeen, kun vapaaehtoisen perinnän keinot on käytetty.

Velkoja voi suorittaa oikeudellisen perinnän itse tai esimerkiksi valtuuttaa perintätoimiston tai perintään erikoistuneen asianajotoimiston velan perimiseen. Ennen perinnän aloittamista on varmistettava, että velallisella on varoja suorittaa velka joko ulosotossa tai oikeudellisen perinnän kautta. Oikeudellisen perinnän kustannuksista vastaa pääsääntöisesti itse velallinen, siinä tapauksessa, kun perinnälle on peruste eikä velallinen ole maksukyvytön. Velallisen osoittauduttua perinnän päätyttyä varattomaksi, tulee velkojan suorittaa perintäkustannukset.¹⁴

3 Ulosottoperusteet

Ulosotossa vastaajalle asetettu velvoite, jota tämä ei ole vapaaehtoisesti täyttänyt, pannaan täytäntöön. Velvoite, joka pannaan täytäntöön on oltava suoritusvelvoite ja vastaajalla on täten oltava velvoite tehdä jotakin. Suoritusvelvoitteeseen heijastuu velvollisuus sietää jotakin tai pidättäytyä tekemästä jotakin. Ulosotossa ei voida panna täytäntöön tuomiota, jossa velkojalla ainoastaan vahvistetaan olevan oikeus johonkin kiinteään omaisuuteen tai irtain omaisuuteen.¹⁵

Jotta yksityisoikeudellinen saatava voidaan panna täytäntöön se edellyttää sitä, että tuomioistuimien tai muun lainkäyttöelimen on vahvistanut velallisen maksuvelvollisuuden. Maksuvelvollisuuden sisältö ilmenee joko tuomiosta tai ratkaisiasiakirjasta ja tämä asiakirja toimii ulosottoperusteena.¹⁶

Ulosottoperusteella tarkoitetaan ratkaisua tai tuomiota, jonka mukaan velvoite pannaan täytäntöön ulosottomenettelyssä ulosottokaaren toisen luvun mukaan. Ulosotto on ensisijaisesti siviilitäytäntöönpanoa ja perusperiaatteena on, että ensin on tutkittava ja vahvistettava

---

¹³ Lindström 2014, 221.

¹⁴ Lindström 2014, 294.

¹⁵ Lindfors 2017, Velvoitteen täytäntöönpanokelpoisuus.

¹⁶ Koulu - Lindfors 2010, 140.

tuomiolla oikeudenkäynnissä vastapuolen suoritusvelvollisuus. Suoritusvelvollisuuden tutkimisen ja vahvistamisen jälkeen tuomio voidaan panna täytäntöön ulosotossa.¹⁷

Yksityishenkilön velvoitteiden täytäntöönpano edellyttää sen, että joko tuomioistuin tai muu lainkäyttöelin on määrännyt ulosottoperusteessa veloitteen tai muutoin vahvistanut sen. Ennen kaikkea ulosottokaaren säännökset koskevat yksityisoikeudellisten velvoitteiden täytäntöönpanoa. Ulosottoperusteeksi ei riitä velkojan laatima lasku, maksuvaatimus tai velallisen allekirjoittama valtakirja. Vaikka velvoite olisi täysin riidaton ja velallinen myöntäisi suoritusvelvoitteensa, ei velkoja saa Suomessa ulosottoa vireille ilman puolueettoman lainkäyttöelimen antamaa ulosottoperustetta.¹⁸

Yksityisoikeudelliset saatavat ja julkiset saatavat ovat eri asemassa ulosottoperusteelle säädettyjen vaatimusten suhteen. Julkisten saatavien ulosoton perusteeksi riittää velkojan oma maksumääräys eikä täytäntöönpanokelpoisuus vaadi puolueettoman tahon päätöstä velallisen suoritevelvoitteesta. Julkiset saatavat ovat siis suoraan ulosottokelpoisia (VeroTpL 3 §) ja velkojan tekemä maksuunpanopäätös muodostaa ulosottoperusteen.¹⁹

Yleisesti tuomioistuimen tuomio on ulosottoperuste, mutta esimerkiksi välimiesmenettelyssä annettu välitystuomio, joka on vahvistettu tuomioistuimen toimesta täytäntöönpanokelpoiseksi, on myös kelvallinen ulosottoperusteena. Ulosottoperusteeksi kelpaa myös elatussopimus, joka on sosiaalilautakunnan vahvistama sekä Euroopan unionin asetusten ja kansainvälisten sopimusten nojalla ulosottoperusteena voi olla myös ulkomainen tuomio tai vastaava lainkäyttöpäätös.²⁰

Tuomioistuinlaitos ja ulosottolaitos jakavat täytäntöönpanon tehtävät, tuomioistuimelle kuuluu yksityisoikeudellisten velvoitteiden tutkiminen, kun taas puolestaan ulosottomiehille kuuluu tuomioistuimen ratkaisujen täytäntöönpano. Velkoja ei siis voi hakea eräänntyneiden saataviensa täytäntöönpanoa suoraan ulosotosta laskun nojalla, vaan ensin velkomusasia tulee saada tuomioistuimen tutkittavaksi nostamalla velkomusasiasta kanne velallista vastaan. Kanne nostetaan yleisessä tuomioistuimessa, ensisijaisesti käräjäoikeudessa. Näin velallinen saa Euroopan ihmisoikeussopimuksen artikla 6:n mukaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja velkoja voi tämän jälkeen hakea tuomion, eli ulosottoperusteen täytäntöönpanoa ulosotosta.²¹

---

¹⁷ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 82.

¹⁸ Lindfors 2017, Veloitteen täytäntöönpanokelpoisuus.

¹⁹ Lindfors 2017, Veloitteen täytäntöönpanokelpoisuus.

²⁰ Koulu - Lindfors 2010, 140.

²¹ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 82-84.

Ulosottoviranomaisten tehtäviin kuuluu myös maksamatta jääneiden verojen, julkisten maksujen sekä muiden julkisoikeudellisten saatavien pakkotäytäntöönpano. Julkiseksi maksuiksi lukeutuu muun muassa valtion suoritteista perimät maksut, eli esimerkiksi julkisen oikeusavun omavastuuosuus sekä kuntien lakisääteisistä tehtävistä perimät maksut, kuten sairaanhoitomaksut ja päivähoidon maksut.²²

Ulosottolain perusteita koskevat säännökset uudistettiin kokonaisuudessaan vuonna 2003. Uudistus ei tuonut suuria muutoksia ulosottooperusteita koskevaan sääntelyyn, mutta muutti säännöksiä koskien ulosottooperusteen määräaikaaisuutta.²³

4 Ulosoton käynnistyminen

Ulosotto ei ala automaattisesti, vaikka maksuvelvollisuus olisi jo vahvistettu tuomioistuimen antamassa ulosottooperusteessa, vaan asianosaisen on tehtävä siihen tarkoitettu hakemus. Hakemus ulosotosta on mahdollista tehdä ennen kuin täytäntöönpanohakemus tai tuomio on vahvistettu. Ulosotto poikkeaa insolvenssimenettelyistä siinä, ettei se edellytä velallisen oletettua tai todellista maksukyvyttömyyttä.²⁴

Teoriassa kohteena ulosotossa on maksukykyiset, mutta maksuhaluttomat yksityishenkilöt, vaikka yleisesti käytännössä valtaosa ulosoton velallisista osoittautuu maksukyvyttömiksi myös juridisessa merkityksessä. Koska teorian mukaan kyse on maksuhaluttomista velallisista, velkojan ei tarvitse tarjota velalliselle mahdollisuutta suorittaa velkaansa viime hetkellä.²⁵

Ulosotto voi käynnistyä velkojan toimesta. Velkoja voi käynnistää ulosottoasian, vaikka velallinen olisi halukas maksamaan velan kokonaisuudessaan kertamaksuna velkojalle. Maksun hylkääminen johtaa tässä tapauksessa velkojan joutumista viivästyksen. Velkoja menettää tässä tilanteessa oikeuden velan korkoon sekä oikeuden hakea insolvenssimenettelyä. Velkojan ulosottohakemus tulisi hylätä, mikäli hänen tekemä viivästys tulee ulosottomiehen tietoon. Mikäli velkoja ei kieltäydy velallisen velan maksusta, lakkaa velkojan viivästys ja hän saa myös tämän myötä velkojanoikeutensa takaisin.²⁶

Ulosottoa tulee hakea joko sähköisellä viestillä tai kirjallisella hakemuksella ja hakemus tulee toimittaa ulosottoviranomaiselle (UK: 3:1.1). Mikäli hakija on perintäyritys tai julkisyhteisö, sen on haettava ulosottoa sähköisessä asiointipalvelussa tai vastaavassa valtakunnallisessa

²² Lindfors 2017, Velvoitteen täytäntöönpanokelpoisuus.

²³ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 81.

²⁴ Koulu 2004, Hakemus ja hakijan määräämisvalta.

²⁵ Koulu 2004, Hakemus ja hakijan määräämisvalta.

²⁶ Koulu 2004, Hakemus ja hakijan määräämisvalta.

tietojärjestelmässä. Ulosottokaaren 3 §:ssä määrätään, että edellä mainitun mukaisen hakijan muunlaista ulosottohakemusta ei oteta lainkaan käsiteltäväksi. Kirjallisen hakemuksen jättäjän tulee allekirjoittaa hakemus, mutta jos hakemus jätetään sähköisesti, siihen ei vaadita hakijan sähköistä allekirjoitusta.²⁷

Hakemuksessa tulee käydä minimissään ilmi, ketä vastaan ulosottoa haetaan ja mikä on saatavan sen hetkinen määrä. Ulosottokaarella hakijasaatavasta on ilmoitettu määritelmä velasta sille, joka ilmoittaa saatavan enimmäismäärän (UK1:4). Hakija voi määritellä hakemuksessaan kokonaissaatavan määrän ja esimerkiksi pyytää ainoastaan kertyneen koron ulosmittaamista. Mikäli yksityishenkilö on samanaikaisesti velkaa useille, eikä saatavaosuuksia ole tarkkaan määriteltä, voi velkojat hakea itsenäisesti ulosottoa osuudelleen yhteissaatavasta (KKO 2008:63). Velkojat voivat kuitenkin myös tehdä yhteisen ulosottohakemuksen.²⁸

Ulosottoa ei kuitenkaan tavanomaisesti hae alkuperäinen velkoja vaan usein sitä hakee perimistoimisto. Perimistoimisto voi määrittää hakemuksensa joko valtuutukseen, jolloin kyseessä on perimissiirto tai perimistoimisto voi perustaa hakemuksensa saatavan aineellisoikeudelliseen siirtoon. Saatavan perustamisella aineellisoikeudelliseen siirtoon tarkoitetaan sitä, että perimistoimisto on ostanut perimänsä saatavat alkuperäiseltä velkojalta.²⁹

Hakemuksen vastaanottaminen ja toimivalta käsitellä ulosottoasia eivät välttämättä kuulu samalle virkamiehelle. Jokaisella ulosottomiehellä on toimivaltaa vastaanottaa ulosottohakemus, mutta ainoastaan vastaavalla ulosottomiehellä (ulosottotarkastaja, kihlakunnanvouti tai ulosottoylitarkastaja) on toimivaltaa käsitellä velallisen ulosottoasiat.³⁰

Ulosottokaaren 3 luvun 10 § mukaan yksityishenkilöllä on oikeus saada käyttää ulosottomenetelyssä asiamiestä tai avustajaa, ellei muualla toisin säädetä. Jos toimitus pidetään ilman kutsua, vastaajan pyynnöstä hänelle tulee varata tilaisuus pyytää mukaansa avustaja, mikäli avustaja voi saapua viivytyksettä paikalle.

4.1 Ulosoton vireilletulo

Ulosottoasia tulee vireille yleisesti velkojan kautta, kun velkoja toimittaa ulosottoviranomaiselle ulosottohakemuksen kirjallisesti tai sähköisesti. Hakemus toimitetaan velallisen asuin- tai kotipaikan ulosottomiehelle. Hakemus voidaan kuitenkin toimittaa myös muualle kuin asuin- tai kotipaikan ulosottovirastoon, sillä ulosottolain kokonaisuudistuksessa ulosoton perinteisistä oikeuspaikkasäännöksistä luovuttiin.³¹

²⁷ Koulu 2004, Hakemuksen muoto.

²⁸ Koulu 2004, Hakemuksen muoto.

²⁹ Koulu 2004, Hakijana seuraaja.

³⁰ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 239.

³¹ Koulu - Lindfors 2010, 142-143.

Ulosottohakemuksessa tulee olla mainittuna velkojan ja velallisen henkilö- ja yhteystiedot, velkojan saatavan määrä sekä velallisen mahdollisesti jo suoritettut lyhennykset sekä niiden määrät ja ajankohdat. Hakemukseen liitetään pääsääntöisesti aina mukaan myös ulosotto-peruste. Ulosottooperustetta ei tarvitse liittää mukaan, mikäli sama velvoite on jo aikaisemmin ollut täytäntöön pantavana ulosotossa, tässä tapauksessa riittää, että velkoja kertoo ulosotto-perusteen tunnistetiedot hakemuksessaan.³²

Hakemuksen saavuttua ulosoton tietojärjestelmään tai ulosottoviranomaiselle tulee hakemus vireille, jonka jälkeen vireilletulon oikeusvaikutukset alkavat. Hakemuksen vireilläolo lakkaa, mikäli myöhemmin käy ilmi, ettei vireilletulon edellytyksiä ollutkaan. Laissa ulosottoasian käynnistymistä tarkastellaan hakijan näkökulmasta ja laissa puhutaankin ulosottoasian vireillepanosta. Ulosotto-organisaation sekä muiden asianomaisten puolesta puhutaan ulosottoasian vireilletulosta, kun kysymyksessä on oikeusvaikutuksen alkaminen ja vireilläolo, kun viitataan oikeusvaikutuksen koko kestoajkaan.³³

Velan tullessa ulosottoon perittäväksi ilmoitetaan siitä myös vireilletuloilmoituksella velalliselle. Ilmoituksesta käy ilmi velkaa koskevat tiedot, velkaa hoitavan ulosottomiehen yhteystiedot, yhteydenottokehotuksen ja mahdollisesti myös ennakoilmoituksen tulevasta ulosmittauksesta.³⁴

Vireilletuloilmoituksen lisäksi velalliselle lähetetään vielä kertaalleen maksukehotus ja jos velallinen ei suorita maksua viimeistään maksukehotuksen eräpäivänä, tulee hänelle merkintä ulosottorekisteriin. Velallisen maksaessa velkansa viimeiseen eräpäivään mennessä ei hänelle tule merkintää ulosottorekisteriin ja velka kuittaantuu eikä ulosotossa ryhdytä toimenpiteisiin.³⁵

Velallinen voi pyytää ulosottomieheltä maksuaikaa, mikäli hän ei pysty maksamaan velkaansa maksukehotuksessa määrättyinä päivinä. Maksuaikaa on mahdollista saada, jos velallisella on erityinen syy esimerkiksi sairastuminen tai lyhytaikainen työttömyys. Maksuajan pidentämisen edellytyksenä on myös se, että ulosottomies pitää todennäköisenä velan maksua ja velallisen taloudellinen tilanne on parantumassa lähitulevaisuudessa. Maksuajan pidentämisen edellytysten täytyttyä ulosottomies voi pidentää maksuaikaa enintään kolme kuukautta ja ulosottoa hakeneen velkojan luvalla maksuaikaa voidaan pidentää enintään kuusi kuukautta.³⁶

---

³² Koulu - Lindfors 2010, 143.

³³ Koulu 2004 Ulosoton vireilletulo.

³⁴ Ulosottolaitos 2020, tietoa velalliselle.

³⁵ Ulosottolaitos 2020, tietoa velalliselle.

³⁶ Koulu - Lindfors 2010, 145.

4.2 Vireilläolon päättyminen

Maksuvelvoitetta koskevan ulosottoasian täytäntöönpano päättyy, kun ulosottomies suorittaa täytäntöönpanotoimet loppuun, eli silloin kun hän tilittää kertyneet velat velkojalle. Tilityksestä käytetään nimitystä lopputilitys ja se on viimeinen, asian vireilläolon päättävä tilitys. Sillä onko saatava suoritettu kokonaisuudessaan ei ole väliä, sillä jäljelle jääneen saatavan osalta saatetaan myöhemmässä ulosottoasiassa tehdä vielä uusia lopputilityksiä. Asian merkitseminen ulosottorekisteriin passiiviasiaksi ei siis estä lopputilitystä eikä jatka asian vireilläoloa.³⁷

Ehdollinen tilitys, eli silloin, kun velkoja on saanut nostaa varat vakuutta vastaan, päättyy kun oikeus nostettuihin varoihin on lopullisesti ratkaistu. Tämä pätee myös silloin, kun velkoja on vapautettu vakuuden asettamisesta. Lopputilityksen katsotaan tapahtuneen, kun varojen nosto on lopullinen ja tällöin asian vireilläolo päättyy. Lopputilitys tehdään silloin, kun varojen nostamisen oikeus on lainvoimainen.³⁸

Mikäli täyttä määrää velkojalle ei ole kertynyt, annetaan velalliselle lopputilityksen lisäksi tai sen sijaan estetodistus. Ulosottoasian vireilletulo päättyy tässä tapauksessa estetodistuksen antamispäivänä (UK 3:95). Jos velkojalle jää viimeisen tilityksen jälkeen alle asetuksella säädetty määrä, eli kymmenen euroa, ulosottomies saa jättää loppuosan perimättä. Tämä asetus ei koske lapselle tulevaa elatusapua tai sille kertyvää viivästyskorkoa.³⁹

Ulosottoasian vireilläolon päättyminen voi lykkääntyä oikeudenkäynnin seurauksena. Näitä seurauksia on kaksi, mikäli täytäntöönpanotavan velvoite ei ole lopullinen tai tuomioistuimien antanut keskeytysmääräyksen.⁴⁰

Ulosottoasian vireilläolo päättyy myös siinä tapauksessa, kun velallinen maksaa velan tai velallinen todetaan ulosottomiehen toimesta esteelliseksi suorittamaan perintä. Mikäli velallisella ei ole ulosmittauskelpoista omaisuutta tai tuloja, todetaan velallinen varattomaksi ja asia palautetaan velkojalle. Ulosottoasian hakijalta peritään ulosoton käsittelymaksu siinä tapauksessa, kun asia on palautettu varattomuuden perusteella takaisin velkojalle. Velkoja voi asian palautuksen jälkeen periä saatavaa uudelleen myöhemmin, eikä hänen tarvitse tässä tapauksessa liittää ulosottihakemukseen täytäntöönpanoperustetta.⁴¹

---

³⁷ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 656.

³⁸ Linna - Leppänen 2014, 618.

³⁹ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 657.

⁴⁰ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 659.

⁴¹ Ulosottolaitos 2020, Ulosoton vireilläolon päättyminen.

5 Vireilläolon päättymisen oikeusvaikutukset

Vireilläolon päättymisen lakkauttaa myös ulosottomiehen toimivallan, eikä hän saa suorittaa kuin sellaisia toimia, jotka on säädetty suoritettavaksi vireilläolon päättymisen jälkeen. Näitä toimia ovat esimerkiksi peruuttamistoimet ulosottooperusteen kumoamisen tai raukeamisen takia ja passiivisrekisteröinnin aikaiset toimet.⁴²

Ulosottooperusteen kumoamisen tai raukeamisen jälkeen peruuttamistoimia voidaan pitää ennallistamistoimina. Ulosottomiehen tulee suorittaa ulosottokaaren 2:15 mukaan käytettävissä olevat peruuttamistoimet, ellei tuomioistuin ole toisin määrännyt. Ennallistamistoimet eivät saa poiketa ulosottomiehen normaalista toimivallasta. Mikäli ennallistamistoimi ei kuulu ulosottomiehen toimivaltaan, muu vastaaja tai velallinen voi nostaa kanteen hakijaa vastaan sekä vaatia UK 2:17 nojalla vahingonkorvausta.⁴³

Vireilläolon päättymisen jälkeen ulosottomiehellä on toimivalta suorittaa asian kirjoitusvirheen oikaisu sekä siihen liittyvä takaisinperintä. Ulosottomiehellä on myös toimivalta periä väärälle henkilölle tilitetyt varat takaisin ulosottokaaren 10:3 sekä 10:5 nojalla. Asian edessä normaali itseoikaisu poistuu, ettei oikeusvarmuus heikkenisi. Laajin itseoikaisumahdollisuus liittyy sivullisen loukattuun omistusoikeuteen ja tämäkin poistuu viimeistään, kun kertyneet varat on toimitettu hakijalle, lopputilitys on tehty sekä asian vireilläolo on päättynyt.⁴⁴

5.1 Asianosaisten sekä sivullisen asema vireilläolon päättyttyä

Kun ulosottoasian vireillä olo päättyy, myös asianosaisten ja sivullisen tiedoksianto- tai muu vastaava velvollisuus lakkaa. Tällöin ulosottomiehellä ei myöskään ole toimivaltaa tehdä sivulistiedusteluja eikä sivullisella myöskään ole velvollisuutta vastata ulosottomiehen tiedusteluihin.⁴⁵

Asianosaisten kannalta vireilläolon päättymisellä on merkitystä myös siksi, että vanhentumisen katsotaan katkenneen silloin. Velan vanhentumista koskevan lain 11.2 §:n mukaan velan vanhentuminen keskeytyy silloin, kun velkoja panee ulosottoasian vireille tai mikäli velka otetaan huomioon ulosottomenettelyssä. Velan vanhentuminen katkeaa sinä päivänä, kun asian käsittely on päättynyt.⁴⁶

Vireilläolon päättymisen voi olla velalliselle merkittävä asia esimerkiksi työsuhteen tai yksityiselämän kannalta. Velalliselle tulee pyynnöstä antaa ulosottomiehen allekirjoittama

⁴² Kärki - Leppänen - Linna 2022, 663.

⁴³ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 664.

⁴⁴ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 664.

⁴⁵ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 665.

⁴⁶ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 665.

maksuvelvoitettu koskeva todistus vireillälölon päättymisestä. Todistukseen tulee merkitä peritty sekä perimättä jätetty saatava sekä onko se rekisteröity passiivisaatavaksi. Vireillälölon päättymisen syy tulee kirjata todistukseen, mikäli kyse on muusta ulosottoasian päättymistodistuksesta.⁴⁷

5.2 Estetodistus ja luottotietomerkintä

Ulosotto voi päättyä estetodistukseen, joka voi olla varattomuuseste, suppean ulosoton este ja mahdollinen tuntemattomuuseste, muu maksuvelvoitteen este tai maksuvelvoitetta koskevan täytäntöönpanon este. Nämä estelajit tarkoittavat sitä, että ulosottoasia on hyväksytty jo vireille, mutta täytäntöönpanoa ei ole voitu saattaa kokonaan loppuun.⁴⁸

Maksuvelvoitteen täytäntöönpano päättyy niissä tapauksissa, kun velvoite on täytetty joko vapaaehtoisesti tai pakolla, ulosottoperusteen vuoksi velvoite on poistettu, velvoite on lakanut, erillistäytäntöönpano on syrjäytetty tai vastaaja ei ole kyennyt täyttämään velvoitetaan.

Siinä tapauksessa, kun ulosotto on päätynyt siihen, ettei vastaaja ole voinut täyttää velvoitetaan ja velallinen on todettu ulosottomiehen toimesta varattomaksi, annetaan asiaa koskeva estetodistus. Tämä estetodistus on varattomuusestetodistus ja tarkoittaa sitä, että velallisella ei ole todettu olevan ulosmittauskelpoista varallisuutta. Saatava voidaan merkitä varattomuus- ja tuntemattomuusesteen tai varattomuusesteen perusteella passiivirekisteriin, mikäli hakija on pyytänyt sitä vireillälölon aikana.⁴⁹

Mikäli kyseessä on suppea ulosotto, menettelyä on rajoitettu niin, ettei normaalia varattomuusestetodistusta voida antaa vaan tällöin annetaan erityinen suppean ulosoton estetodistus. Tässä todistuksessa on todennettu, ettei velallisella ole riittävää omaisuutta suppean ulosoton kohteeksi. Suppean ulosoton estetodistus ei oikeuta passiivireksiteriin, sillä hakija on jo alun perin halunnut nopean ja rajoitetun menettelyn. Todistus osoittaa siis vain sen, ettei suppeaan ulosottoon kelpaavaa omaisuutta ole löydetty.⁵⁰

Maksuvelvoitetta tai muuta velvoitetta koskevaan estetodistukseen kirjataan asiassa suoritettut keskeiset toimenpiteet. Ulosottomiehen tulee allekirjoittaa estetodistus ja se voidaan toimittaa joko postitse tai sähköisesti. Estetodistukseen merkitään esimerkiksi lopputilitys kertyneestä osasta korkoineen sekä se, jos asiassa ei ole kertynyt suorituksia. Estetodistukseen ei

---

⁴⁷ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 667.

⁴⁸ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 670.

⁴⁹ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 672.

⁵⁰ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 674.

kuulu varattomuustodistus, joka tulee pyynnöstä ilman vireillepanoa antaa velkojalle, jotta hän voi laskulla tai muulla tavalla osoittaa hänellä olevan saatava velalliselta.⁵¹

Luottotietolain luvun 3:10 mukaan luottotietotoiminnan harjoittaja ei saa kieltäytyä antamasta yleiseen käyttöön perustetusta luottotietorekisteristä luottotietoja sille, jonka on lain mukaan käytettävä luottotietoja luonnollista henkilöä tai yritystä koskevaa päätöstä tehdessään. Luonnollisella henkilöllä on myös oikeus saada kohtuullista korvausta vastaan luottotietorekisteriin hänestä talletetuista henkilötiedoista ote.

Luottotietotoiminnan harjoittajan on myös pidettävä huolta siitä, että luottotietorekisteriin merkittävien ja siihen merkittyjen luottotietojen käsittelyssä ja muutoin luottotietotoimintaa harjoittaessa luonnollisia henkilöitä sekä yrityksiä kohdellaan yhdenvertaisesti (Luottotietolaki 4:11).

6 Velan vanhentuminen

Ulosottotuomio on täytäntöönpano kelpoinen, kun siinä asetettu velvoite on voimassa. Mikäli saatava on lakannut vanhentumisen vuoksi, ei sitä voida periä enää takaisin.⁵²

Velan vanheneminen keskeytyy silloin, kun velkoja panee asian vireille tai velka otetaan muutoin huomioon ulosottomenettelyssä. Vanheneminen katsotaan katkenneeksi siihen päivään, kun asian käsittely on päättynyt. Velan vanhentuminen on keskeytettyinä ulosottoasian vireilläolajan ja uusi vanhentumisaika alkaa lopputilityksestä tai estetodistuksen päivämäärästä.⁵³

Velkavastuun enimmäiskestoja koskevaa säännöstä on ehdotettu lisättäväksi ulosottokaareen. Yksityishenkilön saatava vanhenisi lopullisesti sen jälkeen, kun ulosottooperusteen määräaika 15 tai 20 vuotta on kulunut. Tuomioistuin voisi kuitenkin jatkaa ulosottooperusteen määräaika kymmenellä vuodella, mikäli velallinen on selvästi vaikeuttanut velkojan saatavien maksua. Määräaika ei saisi jatkua, jos voidaan katsoa, että se olisi velallisen kannalta kohtuutonta.⁵⁴

Vuonna 2007 on eduskunnalle ehdotettu yksityishenkilön velkajärjestelyistä annetun velan vanhenemisen muuttamisesta. Velan vanheneminen tulisi muuttaa ulosottokaaren mukaisen ulosottooperusteen määräajan päättymistä ja velan vanhenemista koskevia vaikutuksia velkajärjestelyissä sekä velkojan velvollisuutta katkaista velan vanhentuminen, kun yhteisö on lakannut tai kuolinpesä on varaton.

⁵¹ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 676.

⁵² Koulou - Lindfors 2010, 141.

⁵³ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 665.

⁵⁴ HE 83/2006.

Tulevaisuudessa tulisi ottaa maksuohjelmaa laadittaessa huomioon, jos velkajärjestelyn piiriin kuuluva velka on niin vanha, että maksutuomion vähintään 15 vuoden pituinen määräaika kuuluu umpeen maksuohjelman aikana. Tällainen velka määrättäisiin maksuohjelmassa muille velkojille sen jälkeen, kun määräaika on päättynyt.

Yksityishenkilön maksuohjelman raukeamista koskevaa säännöstä tulisi myös selventää. Säännöksessä tulisi todeta, että velallinen voisi aina maksuohjelman aikana luopua velkojan tai velkojien järjestelyistä ja hakea maksuohjelman raukeamista. Vapaaehtoinen velkasovinto voitaisiin purkaa samoilla edellytyksillä kuin lakisääteinen velkajärjestely.⁵⁵

Yksityishenkilön ulosottoerusteet ovat täytäntöön pantavissa tietyn määräajan, pääsääntöisesti 15 vuotta, mutta eräissä tilanteissa määräaika voi olla myös 20 vuotta lopullisen tuomion antamisesta. Yksityishenkilön velan erääntymistä koskeva lainsäädäntö tuli voimaan vasta vuonna 2015. Velan vanhentumisajaksi asetettiin 20 vuotta, sillä pitkää määräaikaa pidettiin välttämättömänä maksumoraalin ylläpitämiseksi.⁵⁶

Ulosoton enimmäiskeston säätämisen tavoitteena on ollut se, että aiemmin velkoja on voinut pitää velan voimassa koko velallisen elinajan. Säätämisen tarkoituksena on ollut myös se, että mahdollisimman moni velallinen voisi palata takaisin taloudelliseen toimintaan yhteiskunnan hyödylliseksi jäseneksi. Velkojille aiheutuva välitön taloudellinen haitta vanhenevien velkojen myötä on ollut suhteellisen pientä.⁵⁷

7 Omaisuuden ulosmittaus

Ulosoton vireilletulo ei automaattisesti johda velallisen koko omaisuuden ulosmittaamiseen. Ulosmittaus kohdistuu yksilöityihin esineisiin sekä muuhun varallisuuteen ja se suoritetaan ulosottomiehen tekemällä ulosmittauspäätöksellä.⁵⁸

Toinen vaihtoehto on tehdä ulosottoselvitys velalliselle, jossa velallisen on annettava kattavat tiedot aiemmin omistamastaan omaisuudesta sekä nykyisestä omaisuudestaan ulosottoselvitykseen. Mikäli velallinen ei anna tietoja, voidaan ne velvoittaa antamaan sakon uhalla ja jos velallinen antaa vääriä tietoja tai salaa omaisuuttaan, on se tällöin rikos. Velallinen voidaan myös velvoittaa tulemaan ulosottoselvitykseen ja jos hän ei suostu, voi ulosottomies vaatia velallista tulemaan sakon uhalla tai poliisi voi noutaa hänet paikan päälle.⁵⁹

⁵⁵ HE 178/2007.

⁵⁶ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 202.

⁵⁷ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 185.

⁵⁸ Koulu 2004, Ulosmittaus.

⁵⁹ Ulosottolaitos 2020, Omaisuuden myynti.

Alla on esimerkki velallisen epärehellisydestä liittyen hänen ulosottovelkansa maksuun vuodelta 2021:

KKO: 2021:60

Syytteen mukaan ulosottovelallinen A oli syyllistynyt velallisen epärehellisyyteen käyttämällä määräysvallassaan olleesta yhtiöstä saamansa varat muuhun tarkoitukseen kuin omien velkojensa maksuun tai taloudellisen tilanteensa parantamiseen ja näin pahentamalla oleellisesti maksukyvyttömyyttään. Käräjäoikeus ja hovioikeus olivat lukeneet A:n syyksi velallisen epärehellisyyden arvioimatta A:n hyväksyttävien elinkustannusten määrää.

Käräjäoikeus tuomitsi A:n 9 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen, liiketoimintakieltoon ja suorittamaan vahingonkorvauksia asianomistajille yhteensä 40 756,09 euron edestä. Korkeimmassa oikeudessa A:n vankeusrangaistus alennettiin 7 kuukauteen ja 15 päivään. Vankeusrangaistus oli käräjäoikeuden määräämin tavoin ehdollinen. A:n on katsottu menetelleen tavalla, joka täyttää velallisen epärehellisyyden tunnusmerkistön ja tämän vuoksi peruste vahingonkorvausvelvollisuudelle on olemassa. Korkein oikeus totesi, ettei velallisen epärehellisyyden osalta merkitystä ole sillä, mistä velallisen velat alun perin ovat syntyneet. Ratkaisevaa oli se, että menettelemällä velallisen epärehellisyyden tunnusmerkistön täyttävällä tavalla velallinen on aiheuttanut sen, että velkoja jää ilman suoritusta saatavalleen. A tuomittiin korvaamaan B:lle yhteensä 2912,92 euroa, C:lle 816,01 euroa, D:lle 899,69 euroa sekä verohallinnolle 10 371,38 euroa.⁶⁰

Viranomaiset, julkista tehtävää hoitavat sekä muut henkilöt, joilla on hallussaan velallisen omaisuutta tai ovat tehneet varallisuutta koskevan sopimuksen velallisen kanssa ovat velvollisia antamaan tarvittavat tiedot velallisen omaisuudesta sekä tuloista. Tiedot voidaan velvoittaa antamaan sakon uhalla.⁶¹

Ulosottomiehen etsiessä ulosmitattavaa omaisuutta, on hänellä oikeus ottaa haltuunsa velallisen kauppakirjoja, kirjanpitomateriaalia sekä sopimuksia. Ulosottomiehellä on myös tarvittaessa oikeus avauttaa ovia sekä mennä lukollisiin huoneistoihin ja säilytystiloihin. Poliisi antaa tarvittaessa apua ulosottomiehelle täytäntöönpanon suorittamiseksi.⁶²

Velallisella ei ole velvollisuutta oma aloitteisesti ottaa yhteyttä ulosottomieheen ja antaa tietoja tulonmuutoksista, jotta ulosottomiehellä on ajankohtainen tieto esimerkiksi velallisen

⁶⁰ KKO: 2021:60

⁶¹ Ulosottolaitos 2020, Omaisuuden myynti.

⁶² Ulosottolaitos 2020, Velallisen velvollisuus antaa tietoja.

tuloista. Velallisen osuus taloudelliseen vastaamiseen rajoittuu ulosottomiehen esittämiin kysymyksiin.⁶³

Velallisen omaisuutta ulosmittaa ulosottomies sen verran kuin velkojen ja täytäntöönpanosta aiheutuvien kulujen maksamiseen tarvitaan. Mikäli velallisella ei ole muuta ulosmitattavaa omaisuutta kuin yksittäinen velan suuruutta ylittävä arvokas tavara, joudutaan tavara ulosmittaamaan liiallisen ulosmittaamisen kiellosta huolimatta. Ulosmitattava omaisuus tulisi olla ensisijaisesti velallisen pankkitilillä olevat varat, käteinen raha ja hänen palkkansa tai työeläkkeensä. Mikäli varat eivät riitä ulosmitattavan summan maksuun voidaan tässä tapauksessa ulosmitata yksityishenkilön omistuksessa oleva auto tai esimerkiksi vene. Seuraavana keinona velkojen maksun kattamiseksi, voidaan ulosmitata velallisen kiinteistö ja viimeiseksi ulosmittausjärjestyksessä jätetään velallisen omaisuus, jota hän tarvitsee välttämätöntä toimeentuloa varten.⁶⁴

Ulosmittausjärjestystä ei tarvitse noudattaa, mikäli velallinen näin pyytää. Velallinen voi itse vaikuttaa ulosmitattavan omaisuuden järjestykseen ja sopia velkojan kanssa ulosmitattavista saatavista. Ulosottomiehen tulee myös välttää ulosmittaamasta sellaista omaisuutta, joka on vaikea muuttaa rahaksi, rahallinen hyöty on pieni tai josta on haittaa sivullisille.⁶⁵

Mikäli ulosmittauksen kohteena on muuta omaisuutta kuin saatava tai käteinen, josta suoritus karttuu, on omaisuus erikseen realisoitava. Ulosmitattua omaisuutta voidaan myydä joko ulosottomiehen toimesta julkisessa huutokaupassa tai vapaalla myynnillä (UK 5:1). Vapaalla myynnillä tarkoitetaan kaikkia muita myyntitapoja kuten yksityishenkilön vähittäismyyntiä tai kiinteistönvälittäjän avulla suoritettua myyntiä.⁶⁶

Ulosottokaaren 4:n luvun ja 19 §:n mukaan velalliselta ei saa ulosmitata muun muassa avustusta tai korvausta, joka on myönnetty eläke- tai sosiaalilainsäädännön nojalla tai korvausta, joka on myönnetty velalliselle kivusta, särystä, muusta tilapäisestä tai pysyvästä haitasta taikka kärsimyksestä, hautauskustannuksista taikka muista henkilövahingosta aiheutuneet kuiluista. Myöskään valtiolta saatua korvausta, joka suoritetaan vapauden menetyksen tai kärsimyksen takia ei saa ulosmitata.⁶⁷

7.1 Palkan ulosmittaus

Palkalla tarkoitetaan työ- sekä virkasuhteessa saatua palkkaa, palkkiota, luontaisetua sekä muuta etuutta ja korvausta. Sillä, millä nimikkeellä palkka suoritetaan yksityishenkilölle ei

⁶³ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 501.

⁶⁴ Koulu - Lindfors 2010, 150.

⁶⁵ Koulu - Lindfors 2010, 150-151.

⁶⁶ Koulu 2004, Myyntitavat.

⁶⁷ L705/2007.

ole väliä. Palkasta jätetään ulosmittaamatta kohtuullinen korvaus esimerkiksi matkakuluista tai työn suorittamisen edellyttämistä kustannuksista. Kohtuullisena määränä voidaan pitää lähtökohtaisesti verotuksessa hyväksyttyä määrää. Palkasta ulosmitattava määrä lasketaan velallisen tulopohjasta.⁶⁸

Tulopohjalla tarkoitetaan velallisen palkkaa tai siihen rinnastettavaa tuloa ja siihen lasketaan mukaan myös velallisen saamien luontoisetujen arvo. Verohallinto antaa vuosittain yksityishenkilölle päätöksen verotuksessa noudatettavista luontoisetujen laskentaperusteesta.⁶⁹

Palkan ulosmittauksessa velallisen työnantajalle tai rahasaatavan maksajalle toimitetaan maksukielto, jossa maksajaa veloitetaan pidättämään tietty summa ja tilittämään se ulosottoon. Ulosottomies voi jättää ulosmittaamatta velallisen palkasta suojaosuutta suuremman summan, mikäli velallinen on esimerkiksi olennaisesti heikentynyt sairauden vuoksi.⁷⁰

Palkan sekä siihen rinnastetun tulon ulosmittausta koskevat määrälliset rajoitukset. Nettopalkasta tulee jättää velalliselle riittävä määrä hänen ja hänen perheensä toimeentulon turvaamiseksi. Laissa ulosottolain muuttamisesta 469/2006 uudistettiin palkan määrän ulosmittausta eri tuloaluokissa, pienituloisten ulosmittausta lievennettiin hieman ja puolestaan suurituloisempien kiristettiin.⁷¹

Velalliselle tulee jättää palkan ulosmittauksessa suojaosuus, joka lasketaan päivää kohden. Suojaosuutta laskiessa otetaan huomioon velallinen itse sekä hänen elatuksensa varassa olevat perheenjäsenet. Suojaosuus koskee ainoastaan säännöllisesti, tietyin ennalta määrätyin aikaväleihin maksettavaa palkkaa ja sen määrä tulee riittää seuraavan palkanmaksupäivään asti. Suojaosuuden euromäärä vahvistetaan vuosittain oikeusministeriön antamalla asetuksilla vastaamaan kansaneläkeindeksin muutosta (UK 4 :48).⁷²

Nettopalkan ollessa enintään velallisen suojaosuuden määrä, ei siitä ulosmitata lainkaan, mutta jos palkka ylittää jonkin verran suojaosuuden, sovelletaan tässä tapauksessa tuloalajulosmittausta. Mikäli palkka ylittää suojaosuuden, mutta on enintään kaksi kertaa suojaosuuden määrä, jätetään palkasta ulosmittaamatta suojaosuus ja suojaosuuden ylittävästä palkasta ulosmitataan kaksi kolmasosaa.

Velallisen nettopalkan ollessa suurempi kuin kaksi kertaa suojaosuuden määrä, kuitenkin enintään neljä kertaa suojaosuus, ulosmitataan palkasta yksi kolmasosaa. Palkan ollessa suurempi

---

⁶⁸ Linna - Leppänen 2015, 246-249.

⁶⁹ Linna - Leppänen 2015, 249.

⁷⁰ Koulu - Lindfors 2010, 151.

⁷¹ Linna - Leppänen 2015, 257

⁷² Linna - Leppänen 2015, 258.

kuin neljä kertaa velallisen suojaosuuden määrä, palkasta ulosmitataan enemmän kuin yksi kolmasosaa ja enintään puolet.⁷³

Velallisella on oikeus pyytää palkan ulosmittaamisen sijaan, että hän maksaa itse suoritukset ulosottomiehelle maksusuunnitelman mukaisesti. Tässä tapauksessa velallisen työnantajalle ei toimiteta maksukieltoa, eikä työnantaja hoida palkan tilittämistä ulosottoon. Maksusuunnitelman voi saada velallinen, joka katsotaan riittävän luotettavaksi hoitamaan suoritukset itsenäisesti. Mikäli velallinen laiminlyö maksusuunnitelmaa ilman painavaa syytä, raukeaa maksusuunnitelma ja ulosottomies ulosmittaa velallisen palkan.⁷⁴

7.2 Maksuvapaat kuukaudet

Vapaakuukausijärjestelmä tuli käyttöön vuonna 1997 palkan ja siihen rinnastettavan toistuvan tulon ulosmittauksessa. Vapaakuukausijärjestelmän tarkoituksena on helpottaa velallisen taloudellista tilannetta, kun kyseessä on pitkäkestoinen ulosmittaus. Vuonna 2006 ulosottolain uudistuksessa järjestelmää tarkistettiin velallisen hyväksi siten, että velallisella on mahdollisuus saada tuloajalulosmittauksessa kaksi vapaakuukautta vuosittain viran puolesta.⁷⁵

Vapaakuukausia voidaan myöntää ulosottokaaren 4 luvun 52 §:n perusteella sen jälkeen, kun palkan ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden ajan, mikäli ulosmittaus on toimitettu tuloajamittauksena, palkasta on jätetty ulosmittaamatta kaksi kolmasosaa, velallisen välttämättömät elinkustannukset tai asumiskustannukset ovat ulosmittauksen jälkeen jäävän määrän jälkeen korkeat tai vapaakuukauteen on erityinen syy.⁷⁶

Vapaakuukausien saannin edellytyksenä on muun muassa se, että palkan tai esimerkiksi eläkkeen ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti 12 kuukauden ajan (UK 4:52). Aiemmin myönnettyt vapaakuukaudet tai muutaman viikon pituinen tauko työpaikan vaihdoksen yhteydessä ei katkaise määrääjän kulumista. Vapaakuukausia voidaan antaa velalliselle enintään kolme vuosittain ja velallisen tulee aina itse pyytää vapaakuukauden myöntöä.⁷⁷

Velallisella, jonka nettopalkka (eli verojen jälkeen jäävä osuus) on enintään kaksi kertaa hänen suojaosutensa suuruinen, on aina oikeus vapaakuukausiin ilman muita perusteita. Vapaakuukausia voidaan antaa myös siinä tapauksessa, jos velallisen välttämättömät elinkustannukset tai asumiskustannukset ovat ulosmittauksen jälkeen jäävään määrään nähden korkeat. Huomioon otetaan ainoastaan välttämättömät menot tai hankinnat, joille on hyväksyttävä syy

⁷³ Linna - Leppänen 2015, 261.

⁷⁴ Koulou - Lindfors 2010, 152.

⁷⁵ Linna - Leppänen 2015, 270.

⁷⁶ UK 4:52 §.

⁷⁷ Linna - Leppänen 2015, 270-273.

ja velallinen voi parantaa näiden avulla toimeentulomahdollisuuksiaan. Vapaakuukauden aikana velallinen saa koko hänen ansaitsemansa nettopalkan, eikä ulosottoa suoriteta.⁷⁸

Velallisen ei ole mahdollista saada samaan aikaan vapaakuukausia sekä ulosmittauksen määrän rajoittamista, eli samalla perusteella ei ole mahdollista antaa kaksinkertaista helpotusta. Mikäli velallinen saa tuloarajamittauksen perusteella vuodessa kaksi vapaakuukautta, ulosmittauksen määrää voidaan alentaa muina kuukausina esimerkiksi sairauskulujen perusteella tai vaihtoehtoisesti antaa kolmas vapaakuukausi. Mikäli saman perusteen nojalla on mahdollista saada vapaakuukausia tai rajoittaa ulosmittauksen määrää, tulisi ulosottomiehen valita velallisen toivoma vaihtoehto.⁷⁹

Mikäli velallinen pyytää vapaakuukausien ajoittamista tiettyihin kuukausiin, tulisi pyyntöä noudattaa, jollei erityisiä esteitä ole. Jos velallinen ei esitä pyyntöä vapaakuukausille, ulosottomies voi tässä tapauksessa määrittää sen, mitkä kuukaudet ovat vapaita. Vapaakuukaudet voivat olla joko peräkkäin tai esimerkiksi kesälomakuukausi sekä joulukuu, jolloin velallinen saa itselleen ansaitsemansa palkan ja kesälomakuukautena kesälomarahan lyhentämättömänä.⁸⁰

7.3 Ulosmittauksen määrän rajoittaminen

Velallisen maksukyvyyn heikentymisen perusteella velalliselta voidaan ulosmitata toistaiseksi tai määrättyinä aikana säännönmukaista pienempi määrä. Ulosottokaaren 4 luvun 51 §:ssä on säädetty palkan ulosmittaavan määrän pienentämisestä, mikäli velallisen maksukyky heikentyy sairauden, työttömyyden, elatusavun tai muun erityisen syyn vuoksi.⁸¹

Ulosmittauksen määrän rajoittaminen edellyttää maksukyvyyn olennaista heikkenemistä ja erityistä syytä. Erityisenä syynä ovat ulosottokaaren 51 §:ssä säädetyt sairaus, työttömyys ja velallisen maksama elatusapu. Sairauskulujen osalta huomioon otetaan ainoastaan mahdollisen Kela-korvauksen jälkeen maksettavaksi jäävät kulut, eikä lievennystä voi saada pienien kulujen perusteella, sillä nämä tulee kattaa palkasta jätettävällä osuudella. Määrää voidaan rajoittaa myös esimerkiksi pitkistä työmatkoista aiheutuvien kustannusten tai korkeiden välttämättömien asuinkustannusten perusteella.⁸²

Velallisen maksukyvyyn olennaisen heikkenemisen myötä ulosmitataan häneltä säännönmukaista pienempi määrä palkasta. Ulosottomiehen tulee pienentää ulosmittauksen määrää ja säännöksen sanamuoto on häntä velvoittava. Velallisen ei tarvitse pyytää erikseen

⁷⁸ Linna - Leppänen 2015, 270-271.

⁷⁹ Linna - Leppänen 2015, 272.

⁸⁰ Linna - Leppänen 2015, 273.

⁸¹ Linna - Leppänen 2015, 267.

⁸² Linna - Leppänen 2015, 268.

ulosmitattavan määrän rajoittamista, mutta ulosottomiehellä ei välttämättä ole tietoa maksukyvyn heikkenemisestä ja näin ollen tieto on hyvä ilmoittaa itse ulosottomiehelle.⁸³

Alla esimerkki korkeimman oikeuden ennakkopäätöksestä liittyen velallisen maksukyvyn olennaiseen heikkenemiseen. Ulosottomies oli hylännyt velallisen pyynnön rajoittaa ulosmitattavaa määrää ja velallinen valitti päätöksestä oikeuteen:

KKO: 2023:59 käsitteli velallisen eläkkeen ulosmittauksen rajoittamista korkeiden sairauskulujen vuoksi. A vaati, että hänen eläkkeensä ulosmittausta rajoitetaan 50 eurolla kuukaudessa hänen sairaudestaan johtuvan heikentyneen maksukykyensä vuoksi. Ulosottomies hylkäsi A:n vaatimuksen ja katsoi, että ulosmittauksen rajoittamisessa voitiin ottaa huomioon ainoastaan velallisen itse maksamat kulut ja sairauskulujen omavastuu sisältyi lähtökohtaisesti velallisen tavanomaiseen suojaosuuteen.

Käräjäoikeus katsoi, ettei A:n maksukyky ollut sairauden tai muun syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt vaan hänen maksettavakseen jäävät sairauskulut olivat tavanomaisia, pienehköjä kuluja, jotka A pystyi kattamaan eläkkeensä ulosmittaamatta jäävällä osuudella. Käräjäoikeus hylkäsi A:n ulosottovalituksen.

A valitti päätöksestä hovioikeuteen. Hovioikeus katsoi, että osa reseptillä määrätystä lääkkeistä saatettiin tosiasiallisesti jättää hankimatta, eikä lääkemääräyksien perusteella voitu laskea sairauskulujen määrää. A:n maksettavaksi jääneet lääkärinpalkkiot, lääkekulut ja terveyskeskusmaksut olivat olleet vuonna 2021 noin 40 euroa kuukaudessa ja näitä pidettiin tavanomaisena pienehkönä kuluna, joka oli katettava eläkkeen ulosmittaamatta jätettävästä osasta. A:n maksukyvyn ei voitu katsoa heikentyneen olennaisesti sairauden vuoksi eikä hovioikeus muuttanut käräjäoikeuden päätöstä.

A valitti edelleen vielä hovioikeuden päätöksestä korkeimpaan oikeuteen. A:n nettomääräinen eläke oli ollut vuosina 2021-2022 noin 840 euroa kuukaudessa ja lisäksi hänelle oli maksettu asumistukea, jota ei voida ulosmitata. Hänelle itselleen jäävät lääkekulut vuodessa olivat noin 1200 euroa, joka tarkoittaa noin 90 euron suuruisia kuukausittaisia kuluja.

Korkein oikeus katsoi A:n esittäneen riittävän selvityksen siitä, että hän ei kykene maksamaan tarpeellisia sairauskulujaan mikäli 100 euron kuukausittaisesta ulosmittausta ei rajoiteta. Maksukyvyn oli katsottu heikentyneen olennaisesti sairauden perusteella. Ulosmittausta rajoitettiin A:n vaatimalla tavalla 50 eurolla kuukaudessa ajalla 1.1.2021 - 31.12.2022. A:lta ei ole

---

⁸³ Linna - Leppänen 2015, 268.

ulosmitattu tuloja 31.12.2022 jälkeen, jonka vuoksi ulosmittausta ei ollut aihetta rajoittaa tätä ajankohtaa pidemmälle.⁸⁴

8 Ulosmittauksen lykkäys

Velallisen ollessa vähintään vuoden työttömänä ennen palkan ulosmittausta, on hänellä oikeus saada lykkäystä ulosmittaamisen aloittamiseen. Lykkäystä voidaan antaa enintään kuusi kuukautta työsuhteen alkamisesta ja sen edellytyksenä on, että velallisen tulot ovat enintään kaksi kertaa hänen suojaosuutensa määrä. Jos edellä mainitut edellytykset eivät täyty, voidaan velalliselle myöntää harkinnanvaraisesti lykkäystä enintään neljä kuukautta työsuhteen alkamisesta. Lykkäystä voidaan myöntää velalliselle enintään puolet työsuhteen kestosta.⁸⁵

Lykkäyksen edellytyksenä on myös se, ettei hakijan maksunsaanti vaarannu olennaisesti. Lykkäystä ei voida myöntää esimerkiksi niissä tapauksissa, kun on syytä olettaa, että velallinen lopettaa työsuhteensa pian sen jälkeen, kun palkan ulosmittauksen lykkäys päättyy.⁸⁶

Ulosmittauksen lykkäystä voidaan myöntää joko velallisen pyynnöstä tai viran puolesta. Ulosottomiehen tulee käyttää harkintavaltaansa asianmukaisella tavalla arvioidessaan lykkäystä. Lykkäyksen pituutta harkittaessa arvioidaan velallisen olosuhteet kuten työttömyyden kesto sekä se, millainen kertymä lykkäyksen jälkeen velanhakijalle on odotettavissa. Lykkäysaikaa ei lueta mukaan siihen aikaan, kun velallinen on oikeutettu vapaakuukausiin.⁸⁷

9 Muutoksenhaku ulosotossa

Keskeisin muutoksenhakekeino on tuomioistuimelle tehtävä ulosottovalitus. Ulosottovalituksella voidaan hakea muutosta ulosottomiehen tekemiin päätöksiin sekä tosiasiallisiin täytäntöönpanotoimiin. Valituskelpoisia päätöksiä voidaan tehdä ulosottomenettelyn kaikissa vaiheissa ja samassa ulosottoasiassa voi ilmetä useita valituksen syitä. Valitusoikeus koskee kaikkia, joiden oikeutta tehty päätös tai toimi koskee, eli valituksen voi tehdä velallinen itse, sivullinen tai velkoja. Yleisimmin valituksen tekee velallinen itse tai sellainen sivullinen henkilö, jonka oikeutta täytäntöönpanolla on loukattu.⁸⁸

---

⁸⁴ KKO:2023:59

⁸⁵ Ulosottolaitos 2023, Lykkäys.

⁸⁶ Linna - Leppänen 2015, 270.

⁸⁷ Linna - Leppänen 2015, 269.

⁸⁸ Koulu - Lindfors 2010, 161.

Ulosottomiehen tulee ilmoittaa toimituksessa läsnä olevalle henkilölle siitä, voiko tehtyyn päätökseen hakea muutosta ja mikäli saa, mitä valituksen osalta on noudatettava. Ulosottomiehen on siis annettava läsnä olevalle henkilölle suullisesti muutoksenhakuohjeet, mikäli henkilö haluaa hakea muutosta päätökseensä. Muutoksenhakua ei saa erikseen hakea vastaan ulosottomiehen määräytymiseen ulosottokaaren 3 luvun 15 a §:n mukaan.⁸⁹

Ulosottokaaren 705/2007 mukaan ulosottopäätökseen, joka koskee uhkasakon asettamista, saa hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhaku ei lykkää asianomaisen velvollisuutta noudattaa ulosottomiehen asettamaa velvoitetta.

Valitus tulee tehdä kolmen viikon määräajassa ja määräajan alkaminen vaihtelee eri tilanteissa. Määräaika alkaa yleisesti joko toimituksen tai päätöksenteon tekemisestä niiden henkilöiden kohdalla, kun toimituksesta on ilmoitettu ennakkoon. Muussa tapauksessa määräaika alkaa, kun yksityishenkilö saa tiedon tehdystä päätöksestä.⁹⁰

Mikäli muutoksenhakuvalitusta ei tehdä määräaikaan mennessä, tulee kyseinen päätös lainvoimaiseksi. Määräaika voidaan pidentää ulosottomiehen toimesta, mikäli pidentämistä pyydetään ennen määräajan päättymistä. Pidentäminen edellyttää, ettei pyynnön esittäjä voi hakea muutosta laillisen esteen tai muun painavan ja hyväksyttävän syyn vuoksi.⁹¹

10 Itseoikaisu

Ulosottomiehen päätöksen taustalla saattaa olla virheellinen aineisto tai hän on saattanut tulkita lakia virheellisesti ja hänen tulee korjata virheet itse. Tätä oikeussuojakeinoa kutsutaan itseoikaisuksi.⁹²

Ulosottomies voi itseoikaisussa korjata nopeasti ja edullisesti tapahtuneet selvät virheet esimerkiksi laadituista asiakirjoista tai laskuvirheistä. Tässä yhteydessä ulosottomiehellä tarkoitetaan kihlakunnanvoutia, jonka yksinomaiseen toimivaltaan itseoikaisun tekeminen kuuluu.⁹³

Keskeisin edellytys itseoikaisun tekemiseen on selkeästi ilmennyt virhe. Tulkinnanvaraiset asiat tai kysymykset kuuluvat puolestaan varsinaisen muutoksenhaun ratkaistavaksi. Ulosottomies voi ryhtyä itseoikaisuun omasta aloitteestaan tai asianomaisen pyynnöstä. Itseoikaisu ei ole muutoksenhaun pakollinen vaihe, eikä se jatka muutoksenhaun määräaika.⁹⁴

⁸⁹ Linna 2018, 320.

⁹⁰ Koulu - Lindfors 2010, 161.

⁹¹ Koulu - Lindfors 2010, 161-162.

⁹² Koulu 2010, 159.

⁹³ Koulu - Lindfors 2010, 159.

⁹⁴ Koulu - Lindfors 2010, 160.

Ulosottokaaren 705/2007 10 luvun ja 1 §:n mukaan ulosottomiehen tulee oikaista samassa ulosottoasiassa tehty toimi tai päätös, jos se perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen. Oikaisu tulee tehdä viipymättä virheen havaitsemisen jälkeen ja niitä, joiden asema heikkenee oikaisun myötä, tulee kuulla.

Ulosottomies ei saa asiavirheen perusteella oikaista päätöstä Ulosottokaaren 10 luvun ja 2 §:n mukaan ulosmittausta, jos huutokauppaa koskeva myynti-ilmoitus on jo julkaistu, toimitettua myyntiä, asianosaisuutteloja myynnin jälkeen tai lainvoimaista jakopäätöstä, ilman niiden henkilöiden suostumusta, joiden asema oikaisun vuoksi heikkenee. Itseoikaisua ei saa tehdä myöskään maksuveloitteen täytäntöönpanoon lopullisen tilityksen jälkeen, ilman niiden henkilöiden suostumusta, joiden oikeutta se koskee. Mikäli käy ilmi, että ulosmitattu omaisuus kuuluu sivulliselle henkilölle, voidaan toimi tai päätös oikaista ilman velallisen hyväksyntää.

11 Maksuohjelman oikeusvaikutukset ja raukeaminen

Velkojan ja velallisen väliset maksuohjelmat ovat melko tavallisia. Velkojan annettua velalliselle sitovasti maksuaikaa esimerkiksi maksuohjelman muodossa, tuomiota ei voida maksuajan aikana panna ulosotossa täytäntöön. Maksuohjelmassa on voitu myös sopia velkajärjestelyn raukeamisesta, mikäli velallinen ei noudata maksuohjelmaa.⁹⁵

Maksuohjelma laaditaan velkajärjestelyssä velalliselle ja se vahvistetaan yksilöidysti velallisen maksukykyä vastaavaksi. Ehdotuksen maksuohjelmaksi laatii joko velallinen tai selvittäjä.⁹⁶

Maksuohjelmaan kirjataan velallisen velka, maksuaikataulu ja määräykset mahdollisista lisäsuoritusvelvollisuuksista sekä tulot, jos ne kasvavat maksuohjelman aikana. Maksuohjelmassa on myös määritelty maksuvarauslaskelma, joka kertoo lyhennettävän määrän kuukaudessa sekä koko järjestelyn aikana. Maksuohjelmaan voidaan lisätä velkajärjestelyyn kuuluva velka myöhemmin, jos se on puuttunut maksuohjelmaa tehdessä.⁹⁷

Kun maksuohjelma on vahvistettu, velkajärjestelyn piiriin kuuluvien velkojen ja maksuohjelmassa säänneltyjen oikeussuhteiden ehdot määräytyvät maksuohjelman mukaisesti. Velallisen maksuohjelmassa määrätty maksuvelvollisuus säilyy siltä osin, kun sitä ei ole täytetty, vaikka ohjelman kesto päättyisi. Maksuohjelmassa määrätuille suorituksille ei kerry viivästyksen vuoksi korkoa.⁹⁸

---

⁹⁵ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 175.

⁹⁶ VJL 57/1993, 23 §.

⁹⁷ Talous- ja velkaneuvonta 2022.

⁹⁸ VJL 57/1993.

Yksityishenkilön velkajärjestelyssä vahvistettu maksuohjelma korvaa velkojen piiriin sen aiemmin kuuluvat ehdot ja tällainen maksuohjelma on myös itsessään ulosottoperuste, mikä korvaa mahdolliset aiemmat tuomiot, jotka ovat syntyneet veloista. Tuomioistuimen myöhemmin määräämä maksuohjelman raukeaminen palauttaa puolestaan voimaan aiemmat ehdot ja velkoja voi hakea velasta jo aiemmin saamansa tuomion täytäntöönpanoa.⁹⁹

Maksuohjelman astuessa lainvoimaiseksi ulosmittaus päättyy ja velallinen maksaa velkaa suoraan velkojalle maksuohjelman mukaisesti. Maksuohjelman kesto on pääsääntöisesti kolme vuotta, mutta se voi olla myös viisi vuotta tai yli, jos velalliselle on myönnetty velkajärjestelyyn este painavilla syillä tai hän säilyttää omistusasuntonsa. Yksityishenkilön velkajärjestely lain 57/2993 mukaan yksityishenkilön maksuohjelman kesto ei saa ylittää kymmentä vuotta.

¹⁰⁰

Yksityishenkilön velkajärjestelylain 40 §:n mukaan sopimus, jonka mukaan velallisen on tehtävä velkajärjestelyn piiriin kuuluvaan velkaan liittyvä suoritus, on mitätön, jos suoritusvelvollisuus ei perustu vahvistettuun maksuohjelmaan tai muuhun Yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan lain säännöksiin. Maksuohjelman päätyttyä velallinen voi vapaaehtoisesti suorittaa velkajärjestelyn piiriin kuuluvia velkoja.¹⁰¹

12 Johtopäätökset

Yhä useampi joutuu ulosoton piiriin korkeiden elinkustannusten, maksamattomien laskujen tai muun henkilön toimesta. Jokainen yksityishenkilö ei pääse velkajärjestelyn piiriin tai saa tarvitsemaansa apua ulosottomieheltä ja jää näin ollen todennäköisemmin vähälle tiedolle siitä, mitä oikeuksia hänelle kuuluu. Yksityishenkilön ei välttämättä tiedä mitä oikeuksia hänellä on ulosoton aikana ja ulosottolain muuttuessa yhä useammin ei yksityishenkilö välttämättä pysy mukana muuttuvassa lainsäädännössä tai osaa tulkita sitä.

Yksityishenkilöltä ulosmitattava summa saattaa olla niin suuri, että elämiseen jäävä suojaosuus ei riitä kattamaan kaikkia vaadittavia kuluja varsinkin, kun elinkustannukset nousevat palkkoja nopeammin. Suojaosuutta tarkastellaan vuosittain ja sitä realisoidaan elinkustannusten mukaan. Yksityishenkilön avuksi on myös laadittu 1.5.2023 voimaan tullut uudistus, jonka mukaan velallisella on oikeus saada maksuvapaita kuukausia, lykätä velan takaisinmaksua sekä hakea muuttuneen elämäntilanteen myötä lupaa lyhentää ulosottosaatavaa hetkellisesti vähemmän.

⁹⁹ Kärki - Leppänen - Linna 2022, 176.

¹⁰⁰ Talous- ja velkaneuvonta 2022.

¹⁰¹ VJL 40 §.

Lainsäädännössä on yhä enenevässä määrin otettu huomioon itse velallinen ja hänen mahdollisuutensa suorittaa velka takaisin velkojalle. Lainsäädännöstä on poistettu muun muassa velkojan oikeus olla myöntämättä velalle vanhenemisaikaa sekä inhimillistetty suojaosuuden määrää, ottaen huomioon velallisen taloudessa elatusvastuussa olevat lapset sekä esimerkiksi avopuoliso.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selkeyttää yksityishenkilön oikeuksia ulosoton aikana ja sitä, minkälaisia helpotuksia velallisen on mahdollista saada ulosottoasian aikana. Jokaisen yksityishenkilön ulosotto on yksilöllinen, mutta lainsäädäntö koskee niin velallista, velkojaa kuin ulosottomiestäkin. Lainsäädäntö saattaa olla haastavaa ymmärrettävää, eikä velallinen välttämättä pysy mukana muuttuvissa säännöksissä tai pysty sisäistämään kaikkia pykäläiä, jotka voivat olla hänen eduksensa tai avuksi.

Ulosottoon ja sitä koskevaan lainsäädäntöön perehdyttyäni ymmärrän, kuinka laajasta kokonaisuudesta on kyse ja kuinka vaikealta velalliselta voi tuntua selvittää sen tuomista taloudellisista haasteista. Koska ulosotto ja sitä sääntelevät lait koskevat velallisen lisäksi myös velkojaa, asian piirissä toimivaa ulosottomiestä sekä mahdollisia sivullisia, kuten perheenjäseniä, voi asiaan perehtyminen olla liian haastavaa velalliselle. Mielestäni on tärkeää tuoda ymmärrettäväsi esille se, mitä helpotuksia velallisella on selvittää taloudellisista haasteista ja tämän opinnäytetyön tarkoitus on auttaa siinä.

Tämän työn tutkimustuloksina voidaan todeta, ettei velallisella ole ollut aikaisemmin montaa helpottavaa asiaa ulosoton helpottamiseksi, mutta niitä on vuosien saatossa parannettu ja velallinen on yhä enenevässä määrin otettu huomioon. Lainmuutoksia ulosottoon liittyen on ollut paljon ja muun muassa ulosottolaki on sittemmin kumottu kokonaan. Yksityishenkilöllä on lainmäärittäviä velvollisuuksia koko ulosoton käsittelyn ajan.

Aiheeseen liittyvää jatkotutkimusta voitaisiin tehdä esimerkiksi yksityishenkilön velkajärjestelyyn liittyen sekä siitä, miten yksityishenkilön velkaongelmia voisi korjata. Aiheeseen liittyvää tutkimusta voisi myös tehdä yrityssaneerauksesta. Yrityssaneerauksella tarkoitetaan velkaneerausta, jonka tarkoituksena on tervehdyttää elinkelpoinen yritystoiminta ja aikaansaada velkajärjestely. Yrityssaneeraukseen hakeutuminen on monesti vaihtoehto konkurssille.

Lähteet

Lait, asetukset sekä hallituksen esitykset

HE 250/1994. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain sekä yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta.

HE 180/1996. Hallituksen esitys Edustuskunnalle laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta.

HE 275/1998. Hallituksen esitys Edustuskunnalle laiksi ulosottolain muuttamisesta.

HE 98/2002. Hallituksen esitys Edustuskunnalle laeiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain ja verotusmenettelystä annetun lain 88 §:n muuttamisesta

HE 187/2002. Hallituksen esitys Edustuskunnalle velan vanhentumista ja julkista haastetta koskevan lainsäädännön uudistamisesta.

HE 83/ 2006. Hallituksen esitys Edustuskunnalle ulosottoaareksi ja laiksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.

HE 178/2007. Hallituksen esitys Edustuskunnalle laeiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain ja velan vanhentumisesta annetun lain muuttamisesta.

HE 241/2021. Hallituksen esitys Edustuskunnalle laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

KKO: 2005:107. Yksityishenkilön velkajärjestely- Maksuohjelma. Viitattu 26.8.2023

Painetut

Husa, J. & Pohjolainen, T. 2014. Julkisen vallan oikeudelliset perusteet. Helsinki. Talentum.

Karttunen, T., Laasanen, H., Sippel, L., Uitto, T. & Valtonen, M. 2017. Juridiikan perusteet. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Koulu, R. & Lindfors H. 2010. Maksukyvyttömyyden oikeudelliset ulottuvuudet. Helsinki: Yliopistopaino.

Koulu, R., Lindfors, H. & Niemi, J. 2004. Insolvenssioikeus. Helsinki: Alma Talent Oy

Kärki, A., Linna, T. & Leppänen, T. 2022. Ulosotto-oikeus I, Ulosottomenettely. Helsinki: Alma Talent Oy.

Lindström J. 2014. Luotonvalvonta ja saatavien perintä. Helsinki: Alma Talent Oy.

Linna T. & Leppänen T. 2014. Ulosotto-oikeus I, Ulosottomenettely. Helsinki: Alma Talent Oy.

Linna, T. & Leppänen, T. 2015. Ulosotto-oikeus II, Ulosmittaus ja myynti. Helsinki: Alma Talent Oy.

Linna, T. 2018. Ulosotto-oikeus III, Oikeussuojakeinot ja erityiset täytäntöönpanon lajit. Helsinki: Alma Talent Oy.

Sähköiset

Perusasioita oikeustieteestä, Helsingin yliopiston avoin yliopisto. Viitattu 10.8.2023.
<https://www.avoin.helsinki.fi/oppimateriaalit/oikeustiede/materiaali/osa1.html>

Tietoa ulosotosta, tietoa velalliselle 2022. Ulosottolaitos. Helsinki. Viitattu 25.8.2023
<https://www.ulosottolaitos.fi/fi/index/tietoaulosotosta/tietoavelalliselle/velanmaksaminen.html#>

Ulosmittauksen lykkääminen, rajoittaminen ja vapaakuukaudet, Ulosottolaitos 2023. Viitattu 30.8.2023.

<https://www.ulosottolaitos.fi/fi/index/tietoaulosotosta/tietoavelalliselle/ulosmittauksenlykkaaminenrajoittaminenjavapaakuukaudet.html#>

Ulosoton vireilläolon päättyminen, Ulosottolaitos 2020. Viitattu 30.8.2023.

<https://ulosottolaitos.fi/fi/index/tietoaulosotosta/tietoavelkojalle/ulosotonvireillaolonpaatytminen.html>

Ulosotto Suomessa, Ulosottolaitoksen tilastoja vuodelta 2022, Ulosottolaitos, Valtakunnantouvidin kanslia, 2023. Viitattu 11.7.2023.

https://www.ulosottolaitos.fi/material/collections/20230306101248/HqfsvgpWZ/Ulosotto_Suomessa_Ulosottolaitoksen_vuositilastoja_2022.pdf

Ulosottoasiat, Tilastokeskus 2023. Viitattu 11.7.2023.

<https://www.stat.fi/julkaisu/cl84i24qp080l0bw0s0tjml5y>

Oikeustapaukset

KKO: 2021:60, Finlex. Viitattu 2.11.2023.

KKO: 2023:59, Finlex. Viitattu 2.11.2023.